



MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 :: Publicerad den 30 augusti 2006

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om fotboll på idrottsforum.org](http://idrottsforum.org)

Det talas inom fotbollsforskningen ofta om de senaste decenniernas dramatiska förändring av klubb- och ligafotbollen, framför allt den ökade kommersialisering och kapitalisering som vanligen får symboliseras av bolagiseringen av fotbollsklubbarna. Men detta är inte en sentida utveckling. Den som, likt Hans Bolling, läst Matthew Taylors fjolårsbok *The Leaguers: The Making of Professional Football in England 1900-1939*, vet att klubb- och ligafotboll alltid varit seriös affärsverksamhet. Taylor, Senior Lecturer vid University of Portsmouth, undersöker engelsk fotboll under de formativa åren, när FA infört maximilön och upprättat ett permanent kontor i Preston, och fram till att ligaspel lades på is vid krigsutbrottet. I sin spännande och välskrivna recension förmedlar Bolling Matthew Taylors forskargärning, som på ett omvälvande sätt berättar den professionella engelska fotbollens historia, i sig, inifrån och ut.

## Fotboll som företagande

**Hans Bolling**

Historiska institutionen, Stockholms universitet

*Matthew Taylor***The Leaguers: The Making of Professional Football in England, 1900-1939**

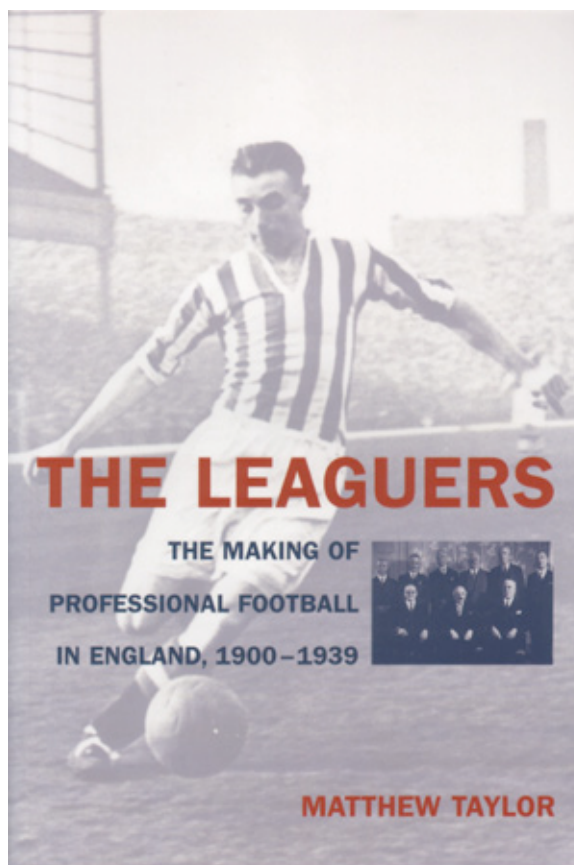
320 sidor, hft., ill.

Liverpool: Liverpool University Press  
2005

ISBN 0-85323-649-6

Inför sommaren stora idrottsbegivenheten, fotbolls-VM, formligen översköldes vi av fakta, analyser och anekdoter. Den mängd förhandsinformation som publicerats säger en hel del om fotbollens ställning både som folkets och alla andras spel. Alla de träd som kommer att ha gått åt för alla trycksaker kommer att lämna plats för ett stort antal nya fotbollsplaner. Fotbollens stora mästerskap har helt enkelt fått en sådan betydelse att de inte kan ignoreras av någon med ambition att förhålla sig till tillståndet i samhället. Fotbollslags öden har stor betydelse för de samhällen de representerar på både lokal, nationell och internationell nivå. Fotboll är mycket mer än bara ett spel.

Om vi ska välja ut ett område där fotbollen verkligen förändrats under de senaste åren så måste det bli dess ökade kapitalisering, en utveckling som har bidragit till att förskjuta maktförhållandena inom fotbollen. Den har inneburit att många idag känner en stor osäkerhet inför hur fotbollsvärlden ska komma att se ut i framtiden. Var går fotbollen i en tid av ökad kommersialisering? Fotboll på den yttersta elitnivån framställs allt oftare, och med rätta, som en mycket seriös affärsverksamhet. Det är dock en affärsverksamhet som inom vissa områden skiljer sig från "normal" affärsverksamhet. Det är en verksamhet där man är beroende av att ha framgångsrika konkurrenter och det är en mycket nostalgisk affärsverksamhet. Den gamla sanningen att "no one who is out for a business return will look at football shares" är helt klart inte lika oomkullrunklig längre.



Denna fotbollens galopperande kommersialisering har lett till att akademiska forskare på allvar har fått upp ögonen för ämnet fotboll och dess förhållande till ekonomi och makt. Tidigare forskning har givetvis intresserat sig för ekonomiska spörsmål men har då allt som oftast stannat vid att räkna kronor och ören i olika organisationers kassor. Numera studeras fotbollens ekonomi som en del av den globala kapitalismen intimt sammanflätad med framförallt den växande medie- och informationsindustrin. En brist med mycket av denna forskning är dock att den i allt för stor utsträckning saknar ett historiskt perspektiv, vilket gör att den ger sken av att ett verkligt brott skett mot en oskyldig era i en gyllene forntid. Exakt när denna forntid var och vad som utmärkte den är svårare att bli på det klara över. Detta har Matthew Taylors bok *The Leaguers. The Making of Professional Football in England, 1900 – 1939* i viss utsträckning lyckats korrigera. Professionell fotboll har alltid varit en seriös affärsverksamhet.

Taylor slår fast att han inte har för avsikt att skriva en konventionell socialhistoria. Han skriver inte heller om fotbollsligan för att den hjälper honom att förstå och vidga perspektivet på mer "accepterade" historiska problem. Med hans egna ord: "In contrast to the justifications of what might be called the 'and society' approach to the history of sport, this book starts from the assumption that professional football was important in and of itself? This book is unapologetically *about* football, its development as a profession and an industry; it is *not* (primarily at least) about the relationship *between* football and other thing." Vi har alltså med ett perspektiv som skulle kunna kallas inifrån och ut att göra. I och med att Taylor inte heller är road av att berätta anekdoter är det en bok som nog framför allt, med behållning, bör läsas av dem som är verkligt intresserade av fotbollens historia eller, ännu hellre, idrott som lönearbete och ekonomisk aktivitet.

Taylor vill förklara fotbollsligans betydelse för spelets utveckling och för de fotbollsklubbar som utgjorde ligan. Boken inleds med en beskrivning av de scener som utspelade sig i Ipswich i maj 1938: "All the town knew of the success long before they returned home by train. Thousands of the clubs supporters besieged the railway station, swept aside the police and surrounded Captain Cobbold's compartment. Cheering figures swayed on the lampposts and roofs." All denna uppståndelse berodde inte på att Ipswich Town vunnit någon stor seger på fotbollsplanen utan på att man vunnit inträde i fotbollsligan, en fotbollsliga som kommit att representera den professionella fotbollen såväl reellt som symboliskt. Det var från den som alla förändringar av spelet, som vi fortfarande har att förhålla oss till, emanerade, från transfersystemet och maximilönen till förändringen av offsideregeln och spelsystemet.

En första fråga man ställer sig när man börjar läsa Taylors bok är: Varför börjar han sin undersökning 1900? Fotbollsligan startade ju 1888 och FA hade ju gett upp sitt rabiata motstånd mot professionell fotboll och legaliserat den 1885. Hans skäl är dock goda med tanke på den studie han genomför: för det första så infördes maximilönen 1901, en åtgärd som verkligen förändrar fotbollsindustrins sätt att fungera. För det andra så fick fotbollsligan ett permanent kontor i Preston 1902, vilket inte bara skapade förutsättningarna för en fungerande byråkrati utan även tydliggjorde ligans starka koppling till norra England i kontrast till FA i London. Slutåret är lättare att förstå, låt vara en smula tråkigt och förutsägbart, i och med krigsutbrottet 1939 så lades ligaspelet på is, det var inte tal om att upprepa den pr-mässiga katastrof som fortsatt spel hösten 1914 hade inneburit. År 1939 var dock ligan en stabil och framgångsrik institution som kunde känna sig övertygad om att dess cirklar inte skulle rubbas av att man gjorde ett uppehåll.

*The Leaguers* är uppdelad i sju kapitel samt en kortare avslutning. I kapitel ett ges bakgrunden till ligans bildande och dess grundares mål med denna varpå dess utveckling fram till 1905 och förhållande till andra fotbollsligor, framför allt de som fanns i södra England, diskuteras. I en mycket intressant del av det första kapitlet behandlas till sist inval av nya klubbar där hänsyn inte bara, främst, togs till sportsliga kvaliteter utan lika mycket till ekonomiska och geografiska aspekter. I kapitel två får vi vet hur ligan, och därmed den professionella fotbollen, styrdes.

Kapitlen tre och fyra, bokens mest intressanta, behandlar fotbollsspelarna, arbetskraften. Här får vi ta del av en hel del intressant data rörande olika aspekter av spelarnas anställningsförhållanden: löner, byte av arbetsgivare, kontraktsvillkor och försäkringar. Taylor ger sig på såväl formaliserade som informella arbetsförhållanden. Även om Taylor vill nyansera den allt mer populära bilden av fotbollsspelare som närapå livegna så går det inte att komma ifrån att spelarnas tillvaro var ytterst osäker och att deras förhandlingsposition gentemot arbetsgivarna var svag. Till viss del är kapitlen jämförbara med god fackföreningsforskning.

I kapitel fem behandlas ligan som en idrottskartell i förhållande till ekonomisk teori med fokus på frågan om jämlighet; det vill säga, verkade de åtgärder som infördes: maximilön, vissa intäktstransfereringar, restriktioner mot spelarnas fria rörlighet med mera till att göra ligan mer välbalanserad? De sammanställningar av de framgångsrikaste klubbarna som presenteras där tyder på att ligan var tämligen framgångsrik när de gällde att utjämna spelplanen. Under perioden 1900 till 1939 var det ingen klubb, eller grupp av klubbar, som dominerade ligan.

I kapitel sex tas förhållandet till andra fotbollskulturer upp, där görs en för brittiska förhållanden självklar

distinktion mellan förhållandena till Skotland, Irland och Wales och förhållandet till den övriga fotbollsvärlden. Till de brittiska "länderna" hade man ett nära förhållande, helt byggt på den starkare engelska fotbollens dominans över sina systerländer medan man i stor utsträckning valde att isolera sig gentemot den övriga världen. "In contrast to its view of British 'international' football, the League considered the game overseas as a fundamentally alien affair that it neither wanted nor needed to involve itself in."

I det avslutande sjunde kapitlet uppmärksammas arbetet med att sprida fotbollens evangelium inom och utanför arenorna. Helt kortfattat kan konstateras att fotbollens makthavare inte låg i framkant vad gäller marknadsföring och utveckling av den produkt de var satta att administrera. Det framgår bland annat med all önskvärd tydlighet av ligaledningens försök att kväsa tipsföretagens verksamhet vid 1930-talets mitt. Det är väl också här vi närmar oss den stora förändringen inom fotbollen under de senaste decennierna, den av fotbollens tilltagande kommersialisering. Numera ser fotbollens makthavare inte på fotboll som ett spel för dem som utövar det och, om de uppför sig väl, supportrarna på arenorna, utan som en produkt som ska säljas till så många människor som möjligt i alla tänkbara former. De vill helt enkelt att fotbollsaktier ska vara något man kan investera i om man vill ha avkastning på sitt kapital.

Sist och slutligen kan man fråga sig: Varför ska man läsa *The Leaguers*? Ett enkelt svar på den frågan är att det är en bra och spännande bok och att Taylor skriver fotbollshistoria på ett nytt och fräscht sätt. Det är lika mycket god organisationshistoria, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, som konventionell idrottshistoria.

© **Hans Bolling 2006**



**Köp boken från [AdLibris.se](https://www.adlibris.se)**



**Kjøp boken fra [Akademika.no](https://www.akademika.no)**



**Køb bogen fra [Saxo.dk](https://www.saxo.dk)**